

Nr 78

Av herr Sjöholm, om agaförbud för föräldrar.

Det svenska rättssamhället kännetecknas — med något beklagligt undantag — av sin respekt för människovärdet och den enskildes personliga integritet. Ett av de många uttrycken härför är förbudet mot utdelandet av aga inom vårt skolväsen. Förbudet ansluter också till den självklara principen att utmönstra våldet såsom sådant som korrekionsmedel i den mänskliga samlevnaden.

De allt talrikare fallen av barnmisshandel — ej sällan med dödlig utgång — utlöser vår enstämmiga avsky. Vål är det sannolikt att förövarna av dessa brott handlat under inflytande av själslig abnormitet, men man kan härvidlag inte bortse ifrån att vi inom familjerättens område alltjämt sanktionerar som rättsenligt uppfostringsmedel den form av — låt vara oftast ringa — våld som går under benämningen aga. Misshandel är detsamma som aga som överskridit vissa som rimliga ansedda gränser. Denna gräns är av naturliga skäl svår för att inte säga omöjlig att fixera. Rättspraxis kan också uppvisa exempel på mänskligt förnedrande tvister där grava förlopningar mot barn blivit satta under debatt för klargörande av huruvida straffbar misshandel eller rättsenlig aga varit för handen.

Föräldrabalkens sjätte kapitel, tredje paragraf, lyder så: »Föräldrarna have uppsikt över barnet samt äge för barnets tillrättavisande använda de uppfostringsmedel som med hänsyn till dess ålder och övriga omständigheter må anses lämpliga.» Stadgandet ger stort utrymme åt skönsmässiga bedömningar. Vilka »övriga omständigheter» skall anses vara relevanta och vad skall betraktas som objektivt sett »lämpligt»? Här gives alltför fritt spelrum åt olämpliga barnuppfostrare. Att stadgandet i många fall animerar till användandet av uppfostringsmetoder som inte kan tolereras är under alla förhållanden visst. Endast de allvarligaste övergreppen kommer till offentlig kännedom. Förövarna faller tillbaka på uppfattningen att de handlat med lagens stöd — föräldrar äger ju aga sina barn.

Det är tid för rättssamhället, grundat på en humanitär människoupfattning, att icke längre sanktionera de angrepp på den kroppsliga integriteten som utdelandet av aga innebär. En logisk konsekvens av agaförbudet inom skolan skulle utgöras av agaförbud för föräldrar. Föräldraskapet kan givetvis inte konstituera någon rätt att begagna metoder som rättssamhället i övrigt avvisar.

Mot ett generellt agaförbud kan invändas att det inte alldeles lätt låter

sig övervakas och att de obeivrade överträdelserna skulle bli många. Detta är naturligtvis riktigt. Ett dylikt förbud är dock önskvärt eller nödvändigt av minst två skäl. Det ena är att ett sådant skulle ansluta till vår grunduppfattning beträffande skyddet av människovärde, personlig integritet och den svagares rätt att vara befriad från fruktan för den starkare. Ur denna synpunkt är stadgandet som skänker föräldrar rätt att aga sina barn en svart punkt i vår lagbok. Föräldrar skall leva i förvisningen att framkallandet av fysisk smärta hos barnen inte tolereras av samhället. Betydelsen av en sådan bestämmelse skall inte underskattas vare sig som normgivande på längre sikt helt allmänt eller som avhållande incitament i det enskilda fallet. Det andra skälet för införandet av agaförbud är att därigenom den väsentliga fördelen skulle vinnas att rättsförfarandet skulle besparas de både besvärliga och förnedrande bevissvårigheterna i fråga om påtalad barnmisshandels verkliga rättsstridighet. Förövaren skulle inte kunna ta betäckning bakom agarätten. Endast påföljdens svårighetsgrad skulle komma under debatt.

Med återopande av vad ovan anförts hemställer jag,

att riksdagen måtte besluta *dels* att för sin del antaga följande ändrade lydelse av 3 § i föräldrabalkens sjätte kapitel: »Föräldrarna have uppsikt över barnet samt äge för barnets tillrättavisande använda de uppfostringsmetoder som med hänsyn till barnets ålder och övriga omständigheter må anses lämpliga. All form av aga vare förbjuden.», *dels* hos Kungl. Maj:t begära förslag till av denna ändrade lydelse eventuellt föranledda ändringar i brottsbalken.

Stockholm den 17 januari 1966

Sten Sjöholm
